

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ

SZEMLE

KIADJA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

14. évfolyam

1968

1. szám

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK
KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONTJAINAK
NEGYEDIK MUNKAÉRTEKEZLETE
(Moszkva, 1968. június 26–28.)

Az értekezet napirendjén az alábbi témák szerepeltek: 1. Az olvasói igénykutatás kérdései a szocialista országokban. 2. A módszertani munka problémái a könyvtárügy területén, a műszaki tudományos forradalom feltételei között. 3. A könyvtártudományi és bibliográfiai kutatómunka alapvető irányzatai.

Hét ország módszertani központjának kiküldöttei vettek részt az értekezleten: Bulgária 1, Csehszlovákia 3, Jugoszlávia 2, Lengyelország 2, Magyarország 2, Mongólia 2, az NDK 3, Románia 1, a vendéglátó Szovjetunió pedig 7 szakemberrel képviselte magát. Hazánkat Barabási Rezső főigazgatóhelyettes, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ vezetője és Sallai István fősztályvezető képviselte.

Az alábbiakban közöljük az értekezet anyagából megjelent publikációk bibliográfiáját, valamint az ott elfogadott ajánlások teljes szövegét. Teljes szövegében közöljük az egyik legjelentősebb előadást is, ezt N.I. Tyulina tartotta a könyvtártudományi kutatómunka tartalmi és szervezési kérdéseiről.

AZ ÉRTEKEZLET ANYAGÁNAK BIBLIOGRÁFIÁJA

Porjadok i szpizszok delegatov IV rabocsego szovescsanija centrov bibliotekovedenija i metodicseszkoj rabotü bibliotek szocialiszticseszkih sztran 26-28 ijunja 1968 g., Moszkva. Moszkva, 1968. 1,1 p. (4-5178/1)^x

A munkaértekezlet programja és a delegátusok névjegyzéke.

Ob oszucseszsztvlenii "Rekomendacij tret'ego mezsdunarodnog rabocsego szovescsanija central'nüh ucsezszdenij bibliotekovedenija i naucsno-metodicseszkoj rabotü bibliotek evropejszkij szocialiszticseszkih sztran". Predsztavleno Central'nüm insztitutom bibliotecsno go dela, Berlin, ijun' 1968 g. Moszkva 1968. 3 p. (4-5178/2)

A szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak III., prágai nemzetközi munkaértekezletén elfogadott ajánlások végrehajtásáról.

U.a. német nyelven (4-5178/3)

Ocenka oszucseszsztvlenija "Resenij III mezsdunarodnog rabocsego szovescsanija central'nüh ucsezszdenij bibliotekovedenija i naucsno-metodicseszkoj rabotü bibliotek evropejszkij szocialiszticseszkih sztran". Predsztavleno Central'nüm insztitutom bibliotecsno go dela, Berlin, ijun' 1968 g. Moszkva 1968. 4 p. (4-5178/4)

"A szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak III., prágai nemzetközi munkaértekezletén elfogadott határozatok végrehajtásának értékelése. A Zentralinstitut für Bibliothekswesen beszámolója.

Rekomendacii csetvertogo rabocsego szovescsanija centrov bibliotekovedenija i metodicseszkoj rabotü bibliotek szocialiszticseszkih sztran (ijun', 1968. Moszkva). Moszkva 1968. 6, 4 p. (4-5178/5)

A szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak Moszkvában 1968. június 26-28-ig megtartott negyedik munkaértekezletén elfogadott ajánlások (a tervezetek szövege és a végleges szöveg).

Opüt izucszenija csitatelej i cstenija v bibliotekah SzSzSzR. Moszkva 1968. 16 p. (4-5178/6)

Az olvasók és az olvasás tanulmányozása a Szovjetunióban. (Az előadás összeállításában közreműködtek a Lenin Könyvtár munkatársai: Dobrúnina, N.E., Oszipova, I.P., Szmirnova, Sz.M., Sztel'mah, V.D.)

WALIGORA, Johanna: Erfahrungen beim Studium der Leser in den Bibliotheken der sozialistischen Länder, Moszkva 1968. 11 p. (4-5178/7)

Az olvasói igénykutatás során szerzett tapasztalatok a szocialista országok könyvtáraiban. (Az előadás a berlini Zentralinstitut für Bibliothekswesenben készült.)

VANČURA, Dalibor: Razvitie iszszledovanija csitatelej v bibliotekah CsSzSzR. Moszkva 1968. 15 p. Bibliogr. 15. p., 5 tétel. (4-5178/8)

Az olvasói igénykutatás Csehszlovákia könyvtáraiban.

TJULINA, N.I.: Nekotorüe voproszi szoderzszanija i organizacii naucsno-iszszledovatel'szkoj rabotü v oblaszti bibliotekovedenija. Moszkva 1968. 14 p. (4-5178/9)

A könyvtártudományi kutatómunka tartalmi és szervezési kérdései.

KOLODZIEJSKA, Jadwiga: Perszpektivü iszszledovanij v oblaszti bibliotekovedenija v Pol'se. Moszkva 1968. 15 p. Bibliogr. lábjegyzetekben. (4-5178/10)

A könyvtártudományi kutatások perspektívái Lengyelországban.

RÜCKL, Gotthard: Hauptrichtungen der wissenschaftlichen Forschungsarbeit auf dem Gebiet der Bibliothekswissenschaft und Bibliographie. Moszkva 1968. 3 p. (4-5178/11)

A könyvtártudományi és bibliográfiai kutatómunka fő irányzatai.

^xZárójelben az anyag helyrendi száma a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban.

GROH, Kamil: Put' k naucsnomu ucsrezsdeniju. Moszkva 1968, 17 p. (4-5178/12)

Ut a tudományos intézmények felé.

Projekt der Erforschung der gesellschaftlichen Funktion der Bibliotheken, 2. Etappe: Bibliotheken in Siedlungen von städtischen Charakter in den böhmischen Ländern. Moszkva 1968. 39 p. Bibliogr. 38-39. p., 25 tétel. (4-5178/13)

A könyvtárak társadalmi funkciója kutatásának tervezete. 2. szakasz: városi jellegű településeken működő könyvtárak Morvaországban. (Az előadás összeállításában közreműködtek a Csehszlovák Állami Könyvtár Központi Módszertani Könyvtártudományi Kabinetjének munkatársai: Hana Eráblíková, Vera Hyhliková, Felicitas Štibitzová, Olga Tábořská, Dalibor Vančura.)

A könyvtártudományi kutatások helyzete Magyarországon. Moszkva 1968. 3 p. (4-5178/16)

U.a. orosz, illetve német nyelven (4-5178/14, 4-5178/15.)

Die Tätigkeit der Zentralstelle für Bibliothekswissenschaft und Methodik (Budapest) im Kreise der wissenschaftlichen und Fachbibliotheken. Moszkva 1968. 6 p. (4-5178/17)

A budapesti Könyvtártudományi és Módszertani Központ tevékenysége a tudományos és szakkönyvtárak módszertani irányítása terén.

U.a. orosz nyelven (4-5178/18)

GOLTDAMMER, Ingeborg: Probleme der methodischen Arbeit im Bibliothekswesen unter den Bedingungen der wissenschaftlich-technischen Revolution. Moszkva 1968. 14 p. (4-5178/19)

A módszertani munka problémái a könyvtárügy területén a műszaki tudományos forradalom feltételei között.

Entwicklung des Bibliothekswesens und der methodischen Arbeit in der CSSR seit der Beratung zentraler wissenschaftlich-methodischer Einrichtungen in Budapest im Dezember 1964. Moszkva 1968. 13 p. (4-5178/20)

A könyvtárügy és a módszertani munka fejlődése Csehszlovákiában a szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak 1964-ben Budapesten megrendezett munkaértekezlete óta. - Átfogó statisztikai adatokkal.

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK

KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONTJAINAK

NEGYEDIK MUNKAÉRTEKEZLETÉN

(Moszkva, 1968. június 26-28.)

ELFOGADOTT AJÁNLÁSOK^x

1. A hosszú lejáratú együttműködési program

Tekintettel arra, hogy a könyvtártudományi és módszertani központok munkaértekezletei és különböző egyéb találkozási rendszeres jelleget öltöttek és a nemzetközi könyvtári tapasztalatcsere hatékony formájává váltak, célszerűnek tartjuk az értekezleten részt vevő valamennyi módszertani tudományos központot

^x Rekomendacii csetvertogo rabocsego szovescsanija centrov bibliotekovedenija i metodiceszkov rabotii bibliotek szocialiszciceszkih sztran (ijun', 1968, Moszkva). Moszkva 1968. 6, 4 p. (4-5178/5)

felkérni arra, hogy az V. munkaértekezlet előkészítéseként terjesszék be javaslataikat a szocialista országok könyvtárainak könyvtártudományi és módszertani központjai közötti együttműködés hosszú lejáratú - 4-5 éves - programjára nézve. A javaslatok összegyűjtésével és a program kidolgozásával a munkaértekezlet a Csehszlovák SzK Állami Könyvtárát, a Szovjetunió Állami Lenin Könyvtárát és az NDK Központi Könyvtártudományi Intézetét bizza meg. (Határidő: 1969. június 1.)

2. A nemzetközi együttműködés fejlesztése a könyvtártudományi kutatómunka terén

A IV. munkaértekezlet meghallgatta és megvitatta a szocialista országok módszertani tudományos intézményeinek beszámolóját a könyvtártudományi kutatómunka fő irányairól és az olvasók igényeinek vizsgálatáról. Ezek a beszámolók megmutatták, hogy valamennyi szocialista országban

a) az utóbbi években lényegesen aktivizálódott a könyvtártudományi kutatómunka, azzal összhangban, hogy szükség van a könyvtárügy tudományos alapjának elmélyítésére;

b) a kutatóközpontok figyelme egyre inkább az olyan, valamennyi országot közösen érintő időszerű problémákra összpontosul, mint a könyvtárügy szociológiai vonatkozásai, a könyvtár és a tájékoztatás, a könyvtár helye a tömegkommunikációs eszközök rendszerében, a könyvvállomány felhasználásának módjai, a könyvtári hálózat ésszerű megszervezése, a lakosság hatékonyabb könyvtári ellátása;

c) jelentős eredmények születtek az olvasóknak, érdeklődésüknek és igényeiknek a tanulmányozása terén;

d) a tudományos munkában egyre inkább alkalmaznak új kutatási módszereket, különösen a tudományos prognózist, programozást és modellálást, ami alapot teremt a könyvtárügy konkrét tudományos irányításához és a kutatómunkának a gyakorlat szükségleteivel való összehangolásához;

e) tökéletesedik a kutatómunka megszervezése.

A kutatómunka terén a kölcsönös tapasztalatcsere és a nemzetközi együttműködés továbbfejlesztése érdekében az alábbi ajánlásokat fogadja el a IV. munkaértekezlet:

1. Célszerűnek tartjuk, hogy 1970-ben a szocialista országok könyvtári tudományos konferenciát tartsanak "Lenin és a könyvtárügy szociológiai vonatkozásai" címmel, Lenin születésének 100. évfordulója alkalmából. Elfogadjuk

a konferenciának Varsóba való meghívását, és felkérjük a Lengyel Népköztársaság Nemzeti Könyvtárát és annak könyv- és olvasáskutatási intézetét, vállalják el megszervezését és előkészítését. Javasoljuk a szocialista országok központi módszertani tudományos intézményeinek, hogy létesítsenek munkacsoportokat a konferencia előkészítésének támogatására.

2. Ugy véljük, hogy a távlati tudományos munkatervek, az egyes problémák vizsgálatára vonatkozó programok és az elvégzett kutatásokat ismertető beszámolók rendszeres cseréjének hozzá kell tartoznia a szocialista országok módszertani tudományos intézményeinek munkájához,

3. Célszerűnek tartjuk a tudományos együttműködés olyan formáinak a kifejlesztését, mint:

- a) közös tudományos szemináriumok egyes könyvtártudományi problémákról, szakemberek részvételével;
- b) közös kutatócsoportok szervezése a legidősebb problémák kidolgozására;
- c) az egyes országok szakembereinek ideiglenes kiküldetése cserealapon más országok tudományos intézetébe, bizonyos problémák kutatásában vagy megoldásuk kikísérletezésében való részvételük céljából; ezt a cserét célszerű a kétoldalú kulturális és tudományos együttműködési egyezményekben foglalni.

3. A módszertani munka tapasztalatainak cseréje

1. A IV. munkaértekezlet megvitatta az NDK Felsőoktatási és Középfoku Szakoktatási Minisztériuma tudományos könyvtári módszertani központjának beszámolóját. Így a lefolyt négy munkaértekezleten megtárgyaltuk a Szovjetunióban, a Csehszlovák SzK-ban és az NDK-ban folyó módszertani munka tanulságait. A munkaértekezlet véleménye szerint ezt a tevékenységet tovább kell folytatni, s a következő munkaértekezleteken a többi ország módszertani munkájának eredményeire vonatkozó beszámolókat kell meghallgatni.

2. Célszerűnek tartjuk, hogy minden országban évi szemlélet készítsenek a könyvtártudományi munkákról, s rendszeresítsék ezen anyagok cseréjét a munkaértekezleteken részt vevő országok között.

3. Javasoljuk, hogy mindegyik módszertani központ jelöljön ki külön szakértőt a szocialista országok módszertani központjai közötti kölcsönös tájékoztatás ügyében. E pont végrehajtásáért az Országos Széchényi Könyvtár (Magyar Népköztársaság) felelős.

4. A munkaértekezlet megszervezése

1. Megállapítjuk, hogy a munkaértekezletek előkészítését, lebonyolítását, ajánlásainak végrehajtásának ellenőrzését nem a Titkárság biztosítja, amint ezt a III. értekezlet előírta, hanem valamennyi szocialista ország könyvtártudományi és módszertani központjainak szoros és rendszeres együttműködése.

2. Annak az országnak a központi tudományos módszertani intézménye, amelyben az utolsó munkaértekezlet lezajlott,

a) megfogalmazza a jegyzőkönyvet, és közzéteszi a munkaértekezlet teljes anyagát;

b) megszervezi a munkaértekezleten elfogadott ajánlások végrehajtásának ellenőrzését, és

c) a következő munkaértekezlet elé beszámolót terjeszt az előző értekezlet ajánlásainak végrehajtásáról.

3. Azon ország módszertani központja, amelyben a következő munkaértekezletet tartják, megszervezi az értekezlet összehívásával kapcsolatos egész munkát (valamennyi intézménnyel együtt kidolgozza a programot, előkészíti és sokszorosítja az anyagot, megszervezi az értekezlet titkárságát stb.).

4. Az értekezleten részt vevő valamennyi módszertani központ 3 hónappal annak összehívása előtt megküldi az előadások teljes szövegét, németül és oroszul, az értekezletet szervező Központnak. Ez 1 hónappal az értekezlet kezdete előtt sokszorosítja a szövegeket, és megküldi a résztvevőknek.

5. Amennyiben különböző bizottságok és szakértői csoportok alakulnak, mindegyikük valamelyik módszertani tudományos intézmény irányításával dolgozik, a munkaértekezlet határozata alapján.

5. Az V. és VI. munkaértekezlet helye és ideje

1. a) Tekintettel arra, hogy az NDK Központi Könyvtártudományi Intézetének 20 éves jubileuma alkalmából konferencia rendezését vették tervbe a közművelődési könyvtárak problémáiról, célszerűnek tartjuk, hogy ezzel kapcsolatban a szocialista országok könyvtártudományi és módszertani központjainak V. munkaértekezletét is Berlinbe hívják össze, 1970-ben. Felkérjük a Központi Könyvtártudományi Intézetet, vállalja el az értekezlet előkészítését.

b) Felkérjük valamennyi módszertani központot, hogy 1968 végéig küldje meg az V. munkaértekezlet tematikájára vonatkozó javaslatait az NDK Központi Könyvtártudományi Intézetének.

2. Előzetes ajánlásként kívánatosnak tartjuk, hogy a VI. munkaértekezletet 1972-ben Szófiába hívják össze.

6. A Könyvtárstatisztikai és a Szabványosítási Bizottság

munkája

a) Megállapítjuk, hogy a Bizottságok már jelentős munkát végeztek a könyvtárstatisztika és szabványosítás alapproblémáinak megvitatásával, a szocialista országok ezirányú tevékenységére vonatkozó anyag összegyűjtésével.

b) Elfogadjuk a Bizottságnak a könyvtárstatisztikai és szabványosítási terminológia sürgős kidolgozására vonatkozó javaslatát, azzal, hogy 1969 végére dolgozzák ki a kifejezések jegyzékét a résztvevők anyanyelvén, orosz és német fordítással együtt.

c) Elfogadjuk a Bizottságok javaslatát arra nézve, hogy valamennyi ország gyakorlatát figyelembe véve javaslatokat kell kidolgozni a legfőbb könyvtárstatisztikai mutatók - az állomány nagyságának tervezésére és szabványosított meghatározására, a különböző típusú és elsősorban a közművelődési könyvtárak helyzetére és tevékenységére vonatkozó mutatók - egységesítésére és összevetésére. Ajánljuk, hogy 1969-ben végezzék el ezt a munkát, s eredményeit terjesszék megvitatásra az V. munkaértekezlet elé.

d) Hangsúlyozva a könyvtárstatisztika, a tervezés és szabványosítás problémáira vonatkozó együttműködés fontosságát, felkérjük az egyes könyvtár-tudományi és módszertani központokat, hogy 1968-1969. évi munkatervükben irányozzák elő e problémák kidolgozásában való részvételüket is.

e) Elfogadjuk a Könyvtárstatisztikai és a Szabványosítási Bizottság összeolvasztására vonatkozó javaslatot. Az egységes bizottság felelőse a Csehszlovák SzK Állami Könyvtárának központi könyvtártudományi módszertani kabinetje és az NDK Központi Könyvtártudományi Intézete.

7. A munkaértekezletekről kiadott bulletinek

1. Megállapítjuk, hogy hasznos volt az NDK Központi Könyvtártudományi Intézetének, a Magyar Népköztársaság Országos Széchényi Könyvtára könyvtártudományi és módszertani központjának s a Csehszlovák SzK Állami Könyvtára központi könyvtártudományi módszertani kabinetjének az a kezdeményezése, hogy bulletint adtak ki az I., II. és III. munkaértekezlet anyagával.

2. Felkérjük a Szovjetunió Állami Lenin Könyvtárát, hogy készítse el, adja ki és küldje szét valamennyi módszertani tudományos intézménynek a IV. munkaértekezlet bulletinjét.